

บทบาทของอาจารย์วิทยาลัยครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ต่อการพัฒนาชนบท



นายชัยวัฒน์ บุณฑริก



ศูนย์วิทยุโทรพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

ISBN 974-564-054-9

010008

I 1551223X

Roles of The Faculty in Northeastern Teachers

Colleges in Rural Development



Mr. Chaiwat Boontarig

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

ISBN 974-564-054-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของอาจารย์วิทยาลัยครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ต่อการพัฒนาชนบท
โดย นายชัยวัฒน์ บุณฑริก
ภาควิชา อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประติษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล)

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของอาจารย์วิทยาลัยครูในกลุ่มวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ต่อการพัฒนาชนบท
ชื่อนิสิต นายชัยวัฒน์ บุตรริก
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล
ภาควิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2527



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการพัฒนาชนบท วิธีดำเนินการพัฒนาชนบท บัญชีในการพัฒนาชนบท ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการพัฒนาชนบทให้ดีขึ้น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คืออาจารย์จำนวน 438 คน จากวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิทยาลัยครูอุดรธานี และวิทยาลัยครูอุบลราชธานี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจโครงการพัฒนาชนบท นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์อธิการวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง และวิเคราะห์โครงการพัฒนาชนบทเท่าที่มีอยู่ 62 โครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ในการพัฒนาชนบท อาจารย์มีบทบาทด้านให้บริการวิชาการแก่ชุมชนมากกว่าอย่างอื่น บทบาทรองลงไปคือการทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรม ส่วนบทบาทที่พบค่อนข้างน้อยคือการวิจัยและการมีส่วนร่วมในโครงการ

2. ในการวิเคราะห์วิธีดำเนินการพัฒนาชนบท พบว่า อาจารย์ได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าอย่างอื่น โดยมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด และให้คำปรึกษาในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม วิธีดำเนินการรองลงไปคือการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ โดยประสานงานกับโครงการฝึกหัดครูชนบท ทำหน้าที่เป็นวิทยากรหรืออาจารย์นิเทศก์ แก่นักศึกษาฝึกหัดครูและนักศึกษาที่เป็นครูประจำการ สำหรับด้านสาธารณสุขพื้นฐานและการวางแผนครอบครัว ได้ทำการฝึกฝนนักศึกษาให้เผยแพร่ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับการอนามัยและการครองเรือน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและอาชีพมีการกระทำน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อย่างไรก็ตามก็ได้มีการร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาลและหน่วยงานของเอกชนในการฝึกอบรมชาวบ้านในชนบท

3. ปัญหาสำคัญที่สุดในการพัฒนาชนบทคือปัญหางบประมาณไม่เพียงพอสำหรับโครงการ ปัญหาที่สองคืออาจารย์ไม่สามารถเสียสละเวลาให้กับโครงการได้อย่างเต็มที่ ปัญหาที่สามคือการขาดความร่วมมือระหว่างอาจารย์ในวิทยาลัยครูกับหน่วยงานอื่น ๆ ปัญหาสุดท้ายคือชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือกับโครงการ เพราะคิดว่าไม่ใช่ผู้เริ่มต้นโครงการ

ในการปรับปรุงงานพัฒนาชนบท มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่รับผิดชอบโครงการพัฒนาชนบทระหว่างวิทยาลัยครูกับหน่วยงานอื่นนอกวิทยาลัยครู เพื่อให้การประสานงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานนี้ควรจัดในรูปคณะกรรมการ โดยกำหนดหน้าที่และขอบข่ายอย่างชัดเจน
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาชนบทแก่อาจารย์ในวิทยาลัยครูและหน่วยงานอื่นนอกวิทยาลัยครู
3. ควรมีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ชาวชนบทสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาท้องถิ่น
4. ควรมีการพัฒนาอาจารย์ในวิทยาลัยครูในด้านการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยเพื่อพัฒนาชนบท เพราะโครงการพัฒนาชนบทแต่ละโครงการควรได้รับการสำรวจหรือวิจัยก่อน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูได้สอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทไปในบทบาทด้านต่าง ๆ ของอาจารย์วิทยาลัยครู คือบทบาทด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการ วิชาการ และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม.

Thesis Title: Roles of The Faculty in Northeastern Teachers
Colleges in Rural Development
Name: Mr.Chaiwat Boontarig.
Thesis Advisor: Assistant Professor Sukanya S, Kovilaikool, Ph.D
Department: Higher Education
Academic year: 1984



Abstract

The research aimed to study the role of faculty in northeastern teacher colleges of Thailand in developing rural areas, methods of development, problems of development, and suggestions for the better rural development.

The sample of 438 faculty working in 8 northeastern teacher colleges, namely, Nakornrajsima, Burirum, Mahasarakam, Loey, Sakonnakorn, Surin, Udornthani, and Ubon, were selected by the method of simple random sampling.

The tool used for collecting the data was composed of three characteristics. They were a questionnaire, a form for interview, and a form for surveying rural development project. Furthermore, the investigator interviewed the principal of each college. The investigator also analysed 62 rural development projects.

In analysing the data, percentage, mean, standard deviation, and content analysing were applied.

Major findings of the study were included as the following.

1. The role of faculty in giving academical service to community was found to be more in rural development. The next was the role in preserving culture. The role in research and participation with rural development project were found to be less.

2. In analysing the methods of development, the faculty were found more in participation with rural culture promotion. They participated with the provincial culture centers. They also advised in establishing the centers. The next method was academical knowledge promotion which they coordinated with the project of rural teaching practice. They worked as lecturers or supervisors for the teacher students and the in-service teacher students. For the basic health affair and family planning, they worked more as counselors training students to acknowledge the villagers about health care and family well-being. The faculty worked less about economical and professional development. Anyhow they coordinated with the government official and the private affairs to train people in rural areas.

3. The study mentioned the insufficient budget as the greatest problem of the rural development project. The second great problem was the time that the faculty could not sacrifice. The third great problem was lackness of coordination between the faculty in the college and the faculty outside the college. The last problem was concerned with the villagers as they could not coordinate with the project because they thought it was not [§] started by them.

The following suggestions were given to improve the project.

1. There should be a central office being responsible with the rural development project between the faculty in the college and the faculty outside the college. They could work with each other efficiently. The office should be organised in the form of committee defining clear duty and scope.

2. Public information about rural development project should be given to the faculty of the college and the faculty outside the college.

3. Goals of rural development should be set clearly mentioning how the villagers could help themselves for their better life and how they could participate in solving rural problems.

4. The faculty in the college should be trained for research methodology, especially in rural development. Each of the rural development projects should be surveyed or investigated for better efficiency in management.

5. The faculty in the college should be promoted to present ideas about rural development in their roles of teaching, research, academical service, and cultural preservation.

ศูนย์วิจัยการศึกษารural
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากหลายฝ่ายด้วยกัน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาชี้แนะช่วยเหลือให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และให้ความเมตตาในการทำงาน วิจัยด้วยดีเสมอมา รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประกอบ คุปรัตน์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์แก่การทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์พนอม แก้วกำเนต อาจารย์ ดร.ไพรัช เตชะรินทร์ อาจารย์ ดร.พล คำปึงส์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช อาจารย์ ดร.สากร จริยวิทยานนท์ และอาจารย์ ดร.วราภรณ์ บรรวรศิริ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิจารณาแก้ไข แบบวัดเพื่อการวิจัยตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำ ส่วนอาจารย์ ดร.วีระ ไชยศรีสุข ได้กรุณา ตรวจแก้ไขบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้

ขอขอบพระคุณ ท่านอธิการ และท่านอาจารย์ ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 8 แห่งที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณอาจารย์พรเลิศ อ่วมพ่วง ที่ได้ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปโดย เรียบร้อย

ชัยวัฒน์ บุณพริก

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญแผนภูมิ.....	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามคำเฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ความหมายของการพัฒนาชนบท.....	12
หลักการพัฒนาชนบท.....	14
นโยบายในการดำเนินการพัฒนาชนบท.....	15
การพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท.....	17
งานพัฒนาชนบทของกระทรวงศึกษาธิการ.....	19
กรมการฝึกหัดครูกับการพัฒนาชนบท.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของวิทยาลัยครูในการพัฒนาชนบท.....	24

	บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครู.....	28
	การมีส่วนร่วมของอาจารย์ตามบทบาทของวิทยาลัย.....	30
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
	ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม.....	43
	ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	44
	ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์วิทยาลัยครูต่อ การพัฒนาชนบท.....	46
	ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีดำเนินการในการพัฒนาชนบท..	54
	ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของอาจารย์วิทยาลัยครู....	77
	ส่วนที่ 2 วิเคราะห์โครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครู.....	94
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	103
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	103
	สรุปผลการวิจัย.....	104
	อภิปรายผล.....	115
	ข้อเสนอแนะ.....	123

บทที่

บรรณานุกรม.....	129
ภาคผนวก.....	135
ประวัติผู้เขียน.....	155



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถาบัน.....	37
2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถาบัน.....	41
3	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	44
4	บทบาทของอาจารย์วิทยาลัยครูต่อการพัฒนาชนบทตามความคิดเห็นของ อาจารย์กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	47
5	วิธีดำเนินการในการพัฒนาชนบททางด้านส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ ของอาจารย์ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	55
6	วิธีดำเนินการในการพัฒนาชนบททางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและอาชีพ ของอาจารย์ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	59
7	วิธีดำเนินการในการพัฒนาชนบททางด้านสาธารณสุขพื้นฐานและการ วางแผนครอบครัวของอาจารย์ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	63
8	วิธีดำเนินการในการพัฒนาชนบททางด้านการพัฒนาท้องถิ่นของอาจารย์ ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	67
9	วิธีดำเนินการในการพัฒนาชนบททางด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของ อาจารย์ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	71
10	วิธีดำเนินการพัฒนาชนบทด้านต่าง ๆ ของอาจารย์วิทยาลัยครูในกลุ่ม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	75
11	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของอาจารย์ในวิทยาลัยครูกลุ่ม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านความรู้และการให้ความร่วมมือของบุคลากร ภายในวิทยาลัย.....	78
12	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของอาจารย์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายใน และภายนอกวิทยาลัยครู.....	81

ตารางที่		หน้า
13	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของอาจารย์วิทยาลัยครู กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความร่วมมือจากชาวบ้านใน ท้องถิ่นที่วิทยาลัยครูรับผิดชอบ.....	84
14	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของอาจารย์วิทยาลัยครู กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านงบประมาณที่ได้รับในการพัฒนาชนบท..	88
15	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของอาจารย์วิทยาลัยครู กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	91
16	การจัดอันดับความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชนบทของ อาจารย์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	93
17	จำนวนโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	94
18	วิธีดำเนินการโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียง เหนือ.....	95
19	ลักษณะการให้บริการของโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครูกลุ่ม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	96
20	ผู้รับผิดชอบในการบริการของโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครู กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	97
21	งบประมาณของโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียง เหนือ.....	98
22	ระยะเวลาดำเนินการของโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครู กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	99
23	สถานที่ให้บริการของโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครูกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ.....	100
24	การติดตามผลของโครงการพัฒนาชนบทของวิทยาลัยครูกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ.....	101

ตารางที่

หน้า

25	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชมทของ วิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	102
26	สรุปลักษณะของโครงการพัฒนาชมทของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	112



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

	หน้า
1 โครงสร้างการบริหารงานฝ่าย โครงการพัฒนาเขต.....	124
2 โครงสร้างลักษณะการประสานงาน.....	125



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย